

LJUDSKI GLAS

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OBMURSKIH OKRAJEV

10V.
Kokolj Miroslav
Gimnazija
Murska Sobota

Uredništvo in uprava: Murska Sobota, Okr. odbor OP — Čekovni račun: Narodna banka Murska Sobota 641-906-030. — Naročnina: Celoletna 100 din, polletna 50 din, četrtletna 25 din.

Štev. 17. — Leto I.

Murska Sobota, 16. junija 1949

Cena 2 din

OTON ŽUPANČIČ

V soboto, 11. junija, je preminul eden največjih naših duhov — Oton Župančič, pesnik, čigar ime pozna sleherni Slovenec, čigar dela so ponesla slavo slovenske besede tudi v tujino. Kot blisk se je raznesla žalostna novica o njegovi smrti, vsakdo jo je povedal z glasom, ki je izražal žalost, spoštovanje in grenak občutek ob misli, da smo izgubili tako velikega moža, na katerega smo res ponosni. Še pred kratkim je napisal pisatelju Prežihovemu Vorancu te besede: »Voranc! Nekaj sem slišal, kakor da hočeš zopet oboleti! Nikar! Medvedu se ne spodobi biti bolnemu.« In danes? Danes pa ni med nami več njega, ki je znal vsakega bodriti s svojo besedo, mu vlivati poguma, moči, volje, veselja; ni več njega, ki je našel za vsakega svojo prelepo, plemenito, globoko besedo. Naše ljudstvo občuti veliko izgubo, saj je smrt segla prav v njegovo sredino, iztrgala mu njegov ponos, kajti naše ljudstvo je sprejelo Župančiča za svojega pesnika, ga imenovalo za ljudskega pesnika v zahvalo za vse bogastvo, ki ga je vsa leta razkladal med nas.

Vsem je še v živem spominu proslava njegove sedemdesetletnice. Vse slovensko ljudstvo je slavilo in se veselilo, da mu je bilo doživeti te lepe čase, ko si vladamo sami, ko si gradimo in ustvarjamo boljšo bodočnost, ko je v nas vseh ena sama misel — izgraditi čimprej socializem. Vsi smo se veselili z Župančičem, da je dočakal čase, o katerih sta sanjala in v katere obenem trdno verovala s Cankarjem v mladih letih. Ta sreča se Župančiču tudi ni skrivala. Po osvoboditvi mu je okrog ustov igral vedno lahek prisrčen nasmeh, iz vsake njegove besede je vrela radost, ki je ni mogel prikriti, da mu je v taki starosti še dano dihati pravo svobodo, da preživlja izgradnjo novega sveta, da lahko sodeluje z nami vsemi, da lahko gradi nov svet. Iz vsake njegove besede smo spoznavali tesno povezanost z ljudstvom in z njegovo bodočnostjo. Takšen je bil Župančič do zadnjega, zato bomo tem bolj občutili veliko vrzel, ki je nastala ob njegovi smrti.

Župančičevo življenje je bilo zelo preprosto in vsakdanje. Rodil se je 1878. kot najstarejši sin kmeta v Vinici. Otroška leta je preživel doma, dokler ni 1888 vstopil v novomeško gimnazijo. Višjo gimnazijo je študiral v Ljubljani, kjer se je že udeleževal kot pesnik v dijaških klubih ter sodeloval pri raznih listih in revijah. Pomembno je sodelovanje v Zadrugi dijaškem društvu, kjer se je spoznal s Cankarjem. Kettejem in Murnom, s katerimi ga je vezalo nerazdružno prijateljstvo prav do njihove smrti in s katerimi bo sedaj večno počival v skupnem grobu. Po končani gimnaziji je študiral na Dunaju filozofijo, zgodovino in zemlepis. Po dovršenem študiju se je 1902 leta vrnil v Ljubljano. Sprva je bil mesecev profesorski pripravnik na gimnaziji Mikala ga je tuina, zato je več let prebil izven domovine, nadalje v Parizu, ter se je šele 1910. leta vrnil v Ljubljano. Sprva je bil mestni arhivar, nato pa dolga leta dramaturg in slednjič ravnatelj ljubljanskega gledališča. Ob ustanovitvi Slovenske akademije znanosti in umetnosti je bil imenovan za njene rednega člana 1945 leta je bil izvoljen za ljudskega poslance v slovensko ljudsko skupščino in je kot najstarejši slovenski poslanec predsedoval prvemu zasedanju Ljudske skupščine. Kljub visoki starosti je do zadnjega vodil Zavod za kulturo slovenskega jezika pri Akademiji znanosti in umetnosti. Ob sedemdesetletnici pa je bil imenovan za nazivom »ljudski pesnik Jugoslavije«, odlikovan z Redom bratstva in enotnosti I. stopnje, z Redom narodnega osvobođenja I. stopnje, izkazala pa mu je čast ljubljanska univerza, ki mu je podarila diplomu častnega doktorja naše univerze. Postal je dopisni član

Jugoslavenske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, ter Srbske akademije znanosti in umetnosti v Beogradu.

Župančičevo življenje je bilo brez vsakih pretresljajev, toliko bogatejše pa je bilo njegovo notranje življenje in delo. Župančič je prinesel v naše pesništvo veliko novega, toliko jezikovnega in oblikovnega bogastva, da ga je povsem spremenil. Njegov pesniški izraz, izvornost njegovih podob sta tako neizčrpna, da sta se pri njem učili in iz njega črpali dve generaciji, pa ju še nista izčrpali. Z njim se je, lahko rečemo, prerodila miselna in čustvena zmoglost slovenskega človeka, beseda mu je bila prav tako draga kot misel in čustvo, ki ju označuje. Razen tega pa daje veliko vrednost njegovim pesmim, da izžareva iz njih kljub močni

osnovni zavesti tudi valovanje narodnega življenja, Župančičeva pesem je vrela iz srca ljudskega sina.

Svojo literarno pot je pričel z otroškimi in mladinskimi pesmimi. V njegovih prvih pesmih slišimo domače belokranjske izraze, odmeve slovenskih ljudskih pesmi, vendar je že v njih popolnoma Župančičeva melodija, vsebina, svet, popolnoma njegovo je tudi doživljanje. — Na Dunaju se mu je obzorje razširilo, odprl se mu je nov svet, spoznaval sodobno evropsko literaturo ter se ob njej učil. Oklenil se je svobodnejše gradnje, pod vplivom dekadence je nastala prva pesniška zbirka »Čaša opojnosti« leta 1899, ki pomeni obenem s Cankarjevo zbirko prelom s preteklostjo. Najlepše pesmi v tej zbirki so one, kjer so podane podobe domače zemlje, ki jo je

znal Župančič prikazati v vsej lepoti in barvitosti. Pretresljivi in večni pa so oni verzi, kjer se izpoveduje slaba in dobra Župančičeva duša. Že ta zbirka napoveduje boj z vsem starim, z vsemi okorelimi, nazadnjaškimi nazori, orbo med starih in novim pa je posebno poudaril v Pesmi mladine, ki jo je zapel ob stoletnici Prešernovega rojstva. Ta borba se javlja kot borba mladine, borba mladega rodu, borba proti klerikalno-liberalni reakciji na Slovenskem. Vera v mladino je pri Župančiču močna, mladina mu je nosilec patriotizma, ljubezni do ponižane in čnečaste domovine.

Iz Župančičeve vere v mladi rod so nastale v kasnejših letih zbirke Lahkih nog naokrog, Ciciban, Sto ugank, biseri našega otroškega in mladinskega pesništva, nastale so pesmi, ki jih pozna vsak slovenski otrok.

Naslednja zbirka Čez plan nam kaže, da je doživela njegova duša razne pretresljaje, kaže nam nemirno dobo, dobo viharjev, prekipevaajočih čustev in strasti, vendar vedno močnejši poudarek dobiva že tu razum. Ta oblika je vnela ogromen vpliv na mladino, ker so v njej prekrasni svobodni verzi, kjer je živa pesniška govornica kot šumeč potok ter polna prekrasnih pesniških podob. V ciklu Manom Josipa Murna, kjer izraža veliko bol za izgubljenim prijateljem in osamelost, ki jo je občutil, pa je prišel do vprašanja domovine, rodila se mu je misel na vstajenje, novo življenje, novo delo. Mogočno himno slovenski zemlji je zapel v Dumi, kjer je združil vso lepoto in bolelost naše domovine. V zbirki Samogovori, s katero se je predstavil javnosti kot dozorel umetnik s širokim umetniškim obzorjem, razglablja o človeku, o našem narodu, rodi se mu spoznanje, da je v delovnih množicah slovenskega naroda bodočnost domovine.

Nastopila so leta prve imperialistične vojne, kjer je padalo na isoče žrtev za imperialistične interese. Tedaj so se rodile Župančiču pesmi, kjer se mu izvije protest proti imperialističnemu pohlepu in mešetarnju z življenji narodov, proti iztravanju balkanskih narodov: v »h izraza nesmisel žrtvovanja slovenskih ljudi, ki ginevajo za tuje interese. Vse te pesmi je zbral v zbirki »V zarje Vidove« 1920 leta. Ob porajanju Jugoslavije je zedinjenje jugoslovanskih narodov Župančič pozdravil in obenem mnogo upal v nove dni, mnogo pričakoval ter verjeto da bo slovenski narod izločil svoje poslanstvo v krogu ostalih jugoslovanskih narodov.

Nastopilo pa je razočaranje. Slovensko ozemlje je bilo razkosano, o pravi svobodi ni bilo govoriti. Župančič je utihnil in se zavrnil vase ter premolčal skoraj ves čas stare Jugoslavije. V tej dobi pa je še nadalje oblikoval naš knjižni jezik, prevajal neutrudno klasične in sodobne umetnike, postal pravi prevajalec-umetnik, saj se njegovi prevodi bero kot originali, predvsem pa se je posvetil gledališkemu jeziku ter ga dvignil na umetniško višino. V prvih letih po vojni je napisal več dramskih poskusov, od katerih je večje delo »Veronika Deseniška« iz zgodovine celjskih grofov, kjer je iskral započeta ideja o jugoslovanskem zedinjenju.

V teh dvajsetih letih se dogreza Župančič vedno bolj v resignacijo, zdelo se mu je, da drvi naš narod pod prodanimi vodniki v nožubo, imel je občutek, da je bilo vse njegovo delo nesmiselno, kajti stara Jugoslavija se je vedno bolj oddaljevala od ureditve naprednih osvobodilnih smotrov slovenskega ljudstva, o čemer sta za bodočnost sanjala Cankar in Župančič. Od tod Župančičev molk, umik iz javnosti, kar so mu nekateri tako zamerili.

Nastopili so dnevi težkih preizkušenj za naše ljudstvo. Prišlo je z

(Nadaljevanje na 2. strani)

Oton Župančič

Osvoboditeljem

*Slišali smo, da na iskrem belcu jaha,
da konja in jezdeca jadrna nese perot,
in kadar nasprotnik se najbolj z zmagami baha,
zahteva skoz vrste njegove svobodno pot. —*

*Deželo svoje si Nemci in Talijani,
razudijo zemljo kakor pobitega vola;
on stoji na Mozakliji, in z njim njegovi zbrani,
ni puške ga strah ne prokletega v Bégunjah kola.*

*Goré odpro mu svoje zelene hrame,
on brani pred tujcem njih hoj šumečo rast,
zaseka pr. hode, preplavi premogove jame,
za razbojnika krščen čuva narodu last.*

*O brezupno dolgo deževje v jesenski žalostni čas!
In v mesečini po snegu begotni sledovi!
Lisičji lajež in skripajoči mraz,
da pod srhko osrčeno dlako tresó se volkovi!*

*O naši sinovi in bratje in očetje!
»Kaj boš, razcapani ušivec z životom pretrganim, bos!«
kanalja kriči. On izpelje jih v mladoletje,
njegova vera vsem zoprnostim je kos.*

*Zavzame otoke, primorje, Trst in Gorico,
čvrsto mejnike stare v tla zagozdi,
v Ljubljano prinese na zlati vagi pravico,
zasopel še, nespočit na sever odhiti.*

*Razločene brate v eni meji strne,
svobodo zavrženo vnovič ustoliči,
pred nami preprogo bodočnosti razgrne:
planine sijó, razgibani v soncu rajajo griči,*

*med rádostno delo ubrano se petje oglašá,
iz podrt. n domovi rasto med gostimi vrti,
plavži buče, živine tare se paša,
pšenica kozolce šibi, kot mački so grozdi na trti. —*

*Glavé so se dvignile, jasno je slehernó lice,
s krvniki ogabnimi boj izbojevan,
na stěžaj odpirajo se zatohle temnice,
vesel sprevod se snuje v jutrišnji dan. —*

*Zdaj pa prelij se mi pesem v rahel, prerahel dih,
čez gomile zaplavaj, da komaj zgane se travica pomladanja,
in s tiho solzó orósi spomin vseh njih
ki duša pod tiho rušo v svobodo jim sanja.*

Kmetijsko obdelovalna zadruga „Novi svet“ v Tešanovcih je naprednim kmetom mursko-soboškega okraja pokazala pot v boljšo bodočnost

Pot v Tešanovce te peje skozi melioracijsko področje pri Soboti, skozi Martijance — z njihovo cerkvijo iz dobe reformacije s starinskimi freskami — kodar cesta zavije iz severne smeri ostro proti vzhodu in razmejuje Dolnško na desni od hribovcev, ki prihajajo v Goricko na levi. Ta pot se vleče skozi Moravce do Tešanovcev in vse do Lendave po ravnini Tešanovci mejijo na Bogojno, ki te že v lendavskem okraju Spodnji del tešanovskih polj spada v melioracijsko področje, gornji na levi pa se razrašča v brežuljke in se zgublja v vučagumilanski breg. Zitna polja so tu okrog Tešanovcev temno zelena. Iz pestrosti bogatih rastiškov barv n rasti pa opaziš, kako je rž sklonila svoje telo, kakor bi šel preko nje lahek njuvski valj; toda bil je le dež, ki ga je tokrat bilo tudi v Tešanovci dovolj. Tu v Tešanovcih je bila pred kratkim ustanovljena kmetijsko obdelovalna zadruga. Tretja po vrsti v murskosoboškem okraju, toda prva, v katero je vsa zemlja vložena od kmetov-zadružnikov. Obračunali so s tisto skrajno konzervativno parolo »od deda na vnuka«, spremenili pa so tudi nazadnjaški način dela, ki je zahteval, da se je vsakdo ne bil nekdanji asn ni dedov po svoje mučil in ubijal, kakor je vedel in znal. Napredni gospodarji žive tod, zato tudi ni čudno, da so med prvimi dojel prednosti naprednega socialističnega kmetijskega gospodarstva.

Že v mesecu marcu letošnjega leta so nekateri med tešanovskimi kmetovalci vložili zemljo v zadrugo ekonomijo. Skupno je bilo 48 hektarjev te zemlje, orne pa 20 ha. In zadruga ekonomija v Tešanovcih je bila med prvimi tako po gospodarski moči, kakor po organizaciji dela in po izvršenih poljskih delih. Pravočasno so opravili delo na polju, pri čemer je največ prispevala s svojo delavnostjo tešanovska mladina, ki je tudi sicer znana po svoji aktivnosti in naprednosti.

Ce je bilo videti prednosti socialističnega gospodarstva že pri zadružni ekonomiji, kako da tak h prednosti ne bi bilo pri kmetijsko obdelovalni zadrugi? In če so znali ti napredni kmetje gospodariti vsak zase, zakaj ne bi znali gospodariti še bolj zase v skupnosti in z združenimi močmi? Vložili so se prestalo zemljo in ustvarili gospodarsko močno zadrugo, ki ima do sedaj vsaga 235 ha zemlje, od tega 203 ha obdelovalne in 32 ha gozdov, 54 goveje živine, 42 konjev in 81 praščev; vse to so vložili kmetije-zadružniki, ki jih je vstopilo 15 družin v zadrugo pa je vstopilo tudi 5 družin brez zemlje. Ta združni kolektiv tvor skupno 109 družinskih članov s 60 delovnimi močmi. 235 ha zemlje, to je več kot ena četrtnina vse tešanovske zemlje; 20 vključenih gospodarstev je več kot ena osmina gospodarstev v Tešanovcih; 109 združnih članov pa le skoraj ena sedmina vseh prebivalcev kraja Tešanovci. Toda teh 235 ha zadržne zemlje je v približno 150 parcelah. Tudi tu se odraža posebnost prekmurske dedne parcelizacije. Toda socialistični način organizacije dela socialistični proizvodni odnosi v kmetijstvu zahtevajo tudi socialistične gospodarske komplekse. Kmalu se bo videlo, ali bo arondiral te zadržne parcele čas ali geometer. En ali drug jih bo moral kmalu zaokrožiti v gospodariko in načrtno urejeno celoto.

Vloženi stroji tvorijo tudi lepo osnovo za močno strojno bazo kmetijsko obdelovalne zadruge. Saj so zadružniki vložili 3 mlatilne če, 9 kosilnic, 8 sejalnikov, poleg tega pa različnih drugih manjših strojev in orodja v lepi vrednosti. Okrajna zveza kmetijskih združev pa je skrbela, da so zadružniki kmetijsko obdelovalne zadruge v Kramarovcih odstavili zadržnikom v Tešanovcih traktorski žetveni samovezalnik, ki ga v Kramarovcih ne morejo rabiti. Strojne baze KOZ v Tešanovcih se te tako počela za en stroj z veliko storilnostjo.

ki bo nadomestil v istem delovnem času delo skoraj tridesetih koscev.

Zadružniki so odločili, da bo ostalo vsaki družini za ohišnico 1 ha zemlje, 1 krava, 1 praščič na tri družinske člane. Kuncve in perutnine pa lahko goji vsak po mli volji. Letos bodo obdelali tudi ohišnice — razen vrtoev —, skupno, jeseni pa bo vsak družini odmerjen njen kos ohišnice v bližini gospodarstva. Tako so odločili zadružniki sami. Določili pa so tudi, da se bo po ocenitvi plačal vloženi inventar v petih letih, kakor tudi, da se bo na vloženo zemljo plačevala najemнина, in sicer do 6 ha vložene zemlje 15—30 odst. od ocenjene vrednosti, za vloženo zemljo od 6—10 ha pa 10 odst. najemnine. Za zemljo ki je vložena poleg 10, odnosno preko 10 ha, se ne bo izplačevala zakupna na Zadrugni so gospodarnostno koncentrirali vloženo živino na tri dele in jo ločili na dojno goved, plemensko živino in podmladek. Za oskrbo 12 glav goveje živine so določili 1 trudon (delavnik), za oskrbo 2 konjev pa četrt trudone. Organizirali so dve brigadi vsako s 30 delovnimi močmi, vsako brigado pa so razdelili na tri skupine po 10 združnih kov. Skupno so okopali že vso sladkorno peso. To je zadruga »Novi svet« v Tešanovcih, pobjudnik novega sveta, ki se bo porajal in zrastel na Ravenskem, Dolinskem, pa tudi na Gorickem.

Ti, do sedaj naštetih »goli« podatki kažejo, da so se zadružniki »Novega sveta« resno in z voljo lotili novega načina dela. Tudi njihovi velikopotezni načrti pričajo o tem. Ni majhna stvar, če bodo morda že kmaj po enem mesecu po ustanovitvi začeli graditi moderen sv njak za 100 pitancev in 18 piemenskih svinj. Ni majhna stvar, če oni že sedaj znajo plansko gledati na naš socialistični razvoj, na razvoj svojega gospodarstva, ko vedo povedati, da bodo pridelovali predvsem semensko blago — sedanjim štirje hektarjem izvršne inkarnatke ni malo —, plemensko živino in plemenske konje. Da so dobri gospodarji, pričja tudi to, ko vedno in vedno poudarjajo potrebo po knjigovodski moči in želijo da bi ta moč čimprej prišla. Seveda je to nujno poseb no še pri tako močni zadrugi.

Kmetijsko obdelovalna zadruga »Novi svet«! Toda tu so še mnoge stvari ki jih nikakor ne moreš zaieti v te gospodarsko tako važne podatke. Kako pa boš zajel v statistične podatke trenutke, ki so morda marsikateremu »strgali« srce, preden se je odločil? Kako boš zajel v enostavne podatke dvome ki jih je bilo vedno več, čimbolj se je marsikateri bližal odločitvi? Kako označi, kot navaden podatek vse tiste gorostanosti, ki so do sedaj neurejeno preletavale Goricko in visele nad Ravenskim in Dolinskim, sedaj pa so se prav zdaj, osredotočile na Tešanovce, še več, osredotočile in se zaletavale samo v tiste, ki bodo vsak čas ustanovili kmetijsko obdelovalno zadrugo? Ne, tr ni mogoče! Vendar pa je treba te stvari na nek način zapisati, da se ne bi pozabile. Aji ne bo zanimivo, pozneje ugotoviti: lejte to ni bilo res! Pa tudi 23. maja se ni nič spremenilo!

Čudovito, koliko je bilo že takih in podobnih datumov v Prekmurju! Čeprav nobeden ni držal in nobeden ni prinesel nikake spremembe, se najdejo vendarle taki, ki postavijo datum, pa tudi tak! ki temu nasedejo!

V Tešanovcih so gladko ustanovili zadrugo. Sami kmetje so poslali »deputacijo« na okrajno zvezo kmetijskih združev, da bi prišel pač nekdo jih seznanil s pravili in potem nameravajo zadrugo ustanoviti. Deputacija se je vrnila in že zvečer so ustanovili svojo zadrugo, ki so ji s ponosom dali naziv »Novi svet«. Ustanovili so zadrugo brez

1 ima popravni izpit. Pri praktičnih izpitih, ki so bili 26 in 27. maja, kot izpiti za kvalificirane delavce, so bili doseženi tudi dobri uspehi. Doljelendavski okraj ni poslal svojih učencev na te izpite kljub pravočasnemu obvestilu, ter se pri tem vidi nepravilen odnos vodstev do učencev.

Učenci so pokazali ves čas učenja veliko veselje do učenja, ter potrpežljivosti kljub slabši osnovnoškolski izobrazbi, kar je posledica okupacije. Najbolj priljubljeni predmeti so bili strokovni. Premalo pažnje je bilo posvečeno ideološki izgradnji, kar je vsekakor velika napaka z ozirom na to, da je med njimi težje delo v gradbeni sezoni, ko so vsi razmeščenji po različnih gradiliščih. Sindikalna organizacija podjetja ni posvečala šoli zadostne pažnje, zato se pa tudi ni čuditi, da ob zaključku šole ni bilo prirejen niti oficijelni zaključek, niti niso bili namerajeni najboljši učenci, kar je na njih slabo vplivalo, še bolj graje vredno je pa dejstvo, da nersonalni referent podjetja ni vedel, kdaj bo zaključek šole, kakor tudi da ves čas trajanja šole niti enkrat ni obiskal učencev v internatu, ter ga večina učencev niti ne pozna.

Učence, kateri so bili najboljši v

bojazni in čeprav so tudi tu slišali zna-me gozrne in strašila o »prvem podpisu pristopne izjave«, o tem da bo zgubi-zemljo, tisti, ki jo bo dal prostovoljno v zadrugo, tisti pa ki jo bo »morale«, pa ne, skratka reči, ki so povsod enake. Na Primorskem ravno tako, kakor v trebanjskem okraju ali na Stajerskem. Različni ljudje so se različno trudili, da bi se zadruga ne ustanovila. Hudiči! Saj bodo morali iti potem tudi ostal za njimi!

»Poslušaj Pišto!«, je dejal, nekdo Far-telovevi Pišti, »dam ti 10.000 din, pomagal ti bom izpolniti obveze, ki jih imaš, samo ne stopi v zadrugo!«

Zdaj marsikateri vaščan Far-telovega Pišto niti ne pogleda... Bencik Sečko, Sambt, Tivadar, Kuhar, Ferencek — sami izvršni in na-predni gospodarji. Toda vendarle opla-tej jeziki: »Sami lenuhi so zezeli v za-drugo!« Tudi to ni tako samó v Te-šanovcih! Povsod je tako, saj m je ravno tako stvar povedal predsednik KOZ v Mokrionu in mi pokazal vse-selega obraza krompir, za katerega so sovražniki trdili »da ga lenuhom pač ne bo zrasel nit en grm!«

Zelko Franc, srednji kmet, ima največ zaslug za ustanovitev zadruge, celo to-liko, da so hote, zadružniki zadrugo imenovati »Zelkova zadruga«. Toda tak-ko nakano je skromni Zelko energično odbil. Pred ustanovitvijo so se posamez-ni od njih v gruči pred dvorišnimi vrat mnogokrat menili to in ono o za-drugah. Sambt je dobro podkovan, sa je o teh rečeh slišal že nekdo na upravo-političnem tečaju; pa tudi Karči mnogakaj ve...

Odločitev kljub vsemu ni bila tako težka. Po samo enkratnem sestanku so podpisali pristopne izjave, sprejeli pravi-la, izvolili sedemčlanski odbor in dolo-žili mladega in naprednega gospodarja Stefana Sambta za predsednika. Le-ta je tudi predsednik krajevnega odbora, večš je sodobnih administrativnih in gospodar-skih prijemov, pa bo z lahkoto kos svojih nalogi, ki jo ima kot predsednik močne kmetijsko obdelovalne zadruge.

Kmetijsko obdelovalna zadruga se je ustanovila, čeprav so nekateri menja, da je ne bi bilo treba ustanavljati.

»Vražje! Zemljo naj razdelijo, da je bo imel vsak enak kos, pa ne bo treba zadruge!« Pa tudi kulakov in malih kmet-ov ne bo potem! »Naj bi počakale strele, naj bi jim vzeli zemljo, ne da lezijo sami v zadrugo!« Take in podobne reči govorijo. Za-

mera nekaterih je tako velika, da niti ne govorje z zadružniki. Karčjevi tašči Lini — Karči je brigadir — so zlobneži narobili!

»Neumnica ti! Svoj živ dan nisi imela ničesar svojega na svetu. Komaj si de-dovala, imela kratak čas nekaj svojega, pa greš in »šenkaš!« Seveda se je mati šele sedaj zavedla da je bila komaj kratak čas lastnica na zemlji, ki ji je že deset in desetletja ga-rala. Mora ji biti malce hudo, če jo kdo tako dreza. Toda tudi to se bo poleglo!

Kljub vsem tem in takim stvarem gre življenje naprej. Ljudje počasi opazi-jo da zadružniki grade složno svojo bodoč-nost. Opazijo tudi to, da so »lenuhi« okopali sladkorno peso mnogo prej od nelenuhov. Treba je torej začeti z druge- vižo. Že v Soboti sem slišal dvojce na-sprotujočih si stvari. V Tešanovcih so ob popisu inventarja popisovali tudi žlice vilice in tako dalje. In to-le: »A seveda Zadružniki obdelovalne zadruge v Tea-šanovcih dobijo vse kar rabijo, zastoni v Kmetijski zadrugi!«

Ali ni čudno? Komu in zakaj bi bile treba popisovati žlice in podobne reči na eni strani, če bi jih Kmetijska zadruga delila z zadružnikom zastoni, na drugi strani? — Kaj praviš na to, tovariš Sambt? — Popisovali? Da, popisovali smo si sami, toda ne žlic, ne vilic. Popisali smo veliki inventar in orodje. Kako bi ga pa drugače mogli oceniti? Treba je popisati oceniti, da bo dobil vsak zadružnik pravično odškodnino. Zastoni na tudi ne do-bivamo nikakih stvari, kajti to bi bilo zrešeno. Moram pa priznati, da smo do-bili že v začetku vso pomoč. Dobili smo umetna gnojila, dobili industrijsko blago, razno perilo, vedre, nosode in podobne reči. Seveda proti nječilu. Toda, komu bi padlo v glavo, da bi kurovali vedra nosode in druge reči, če bi mu celo žlice popisali in vzeli?

Ker te stvari tako d-že, kakor jih je poveljal predsednik Sambt, je treba po-skušati omajiti vero v to resnico:

»Seveda! S čim pa ujameš vrabca? To je sedaj takó, toda pozneje, ko bo prišel eden s korobačem, bo marsikaj drugače. Zdaj že še lahko pravijo, da si sami za-povedujete in gospodarjate, toda, ko bo vse državno? Takrat bo konec njihove demokracije!«

»Kajnak, da jih slepijo! Živino so dali v skupne hleve, toda za obvezo jim bodo z ohišnic pobrali Boste že videli!«

Take in podobne vesti in prerokstva so prenapolnili revolucionarno vzdušje v

Tešanovcih. Ene gredo vzporedno z dru-gimi in jim pomagajo, druga nasprotujejo prvim. Vse pa imajo en in isti namen: rušiti tist, kar so ustvarili napredni Te-šanovčarji. Kdo bi vedel za vse take reči, kdo bi že sedaj zvedel vse. Morda jih bodo kaj novih povedali. Pörš Lipica, Vi-tez, ko se bodo skesali, da so zb gnili od prvih, ko se bodo skesali, da niso res-nično prišli podpisat naslednji dan, ka-kor so obljubili.

Ne delajo samo zadružniki kmetijsko obdelovalne zadruge »Novi svet« zadrugo. »Zadružniki« skušajo delati tudi tisti, ki so ostali izven zadruge. Kakor jih prej ne pop ne bog ne bi spravila k pomoči eden drugemu, si sedaj skušajo na vse pretege pomagati, gredo tudi skupaj na njihvo posameznika in venomer poudar-jajo:

»Mi delamo svojel!«
»Tudi mi delamo svojel!« jim odgovar-jajo zadružniki.

Tešanovčarji so trdno zoraali v ledino Slo bo, ker mora iti, ker ljudstvo tako hoče.

Poslavljajš se In Sambt takoj pokaže, da ni samo dober predsednik zadruge, temveč tudi dober predsednik krajevnega odbora.

— Dobro bi bilo, če bi tudi to zapisali da je avtobusna zveza s Soboto silno nerodna. Saj pešamo ali gremo s kolesi, toda ob dežju se tudi ne moremo poslu-žiti avtobusa, kajti le enkrat gre proti Soboti. Uradi so takrat že zaprti! Tele-fona nimamo, čeprav gre telefonski vod skozi vas in čeprav smo od pošte v Bogojni oddaljeni le tri kilometre. Lansko leto nam je telefonski center odklonil napeljavo zaradi pomanjkanja materiala, toda letos bi že lahko uredili, ko ni tako velika stvar!

Predsednik obljubiš, da boš pomagal kolikor moreš in še enkrat ti reče:

»Pa pridite v avgustu, septembru, da boste videli bogastvo »lenuhov!« Oba se nasmehmeta.

Napredni Tešanovčarji pa so vendarle pokazali pot, po kateri bo slo napredno kmetijstvo do boljšega in večjega kosa kruha. Sebehorci, Moravci, Bakovci, Hodoš, Krplivnik, Puonci, Nemčavci, Markičavci so že šli po tej poti. Tudi Krožanci, kmetije iz Kupšinec, Brezovec, Strukovec bodo šli prav tako kmalu, pa tudi drugod govorje o tej edini pravilni poti.

K.

Dopisujte v »Ljudski glas«!

NOVI BEOGRAD

Juriš delovnih brigad - vsak dan nove delovne zmage - dokaz o naši resnici - odgovor vsem klevetačem

Halo! Da Vreme? Vreme? Odlično! Imamo polno sonca ki zlati stare zidove Kalemegdanske trnjave, imamo mnogo mnogo sonca, ki se je razlilo po Zemunu, Donavi in Savi. Z eno besedo: krassen dan! Nel! Pišite! Prekrassen dan.

Kje se nahajate?

Na sončnem in delovnem prostoru Novega Beograda, ki je dokaz ljubezni ljud-stva do Partije. Razgled nam motijo silni skeleti novih poslopij, ki vstajajo iz tal, razgled nam moti množica mladincev, ki se gibljejo, delajo, igrajo, plešejo, ki se učijo, ki zavestno gradijo novo življenje, ki ima svoj izvir v NOB. Tempo borbe, ljubezen do zemlje in delovnega ljudstva, sovraštvo do izkoriščevalcev je preneseno na teren Novega Beograda in to daje počum, voljo in polot tisočem mladincem okrog nas. Nas tudi nekaj grabi v tej

sredi. Zelebi bi porušili barake in na njihovo mesto postavili Novi Beograd, hoteli bi se vključiti v delo naše mladine, ki odvzeti lopate in krampe, kakor na Avtostradi, ko smo složno z njo zagra-bili lopate in skupno iztovorili gramoz za cesto Bratisva in Enotnosti.

In kaj iščete vi, člani sindikatov, tam-kaj?

O, dovolite! Novi Beograd je ravno tako naš, on je delo nas vseh, vsega delovnega ljudstva Jugoslavije. Mogoče mi-slite, da smo slučajno tukaj? Nel! SKUD »Stefana Kovača« je tukaj po planu. Na naših gradiliščih ni nič brez plana, ampak so vsako delo, vsak pokret, vsako poslovanje vrši po planu, ker vsako delo vodi pri nas Partija in kjer je Partija tamkaj je plan. Ero brez drugega si ne moremo zamisliti. Mi, mislim delovni kolektivji Jugoslavije, brez ozira na imena množičnih organizacij smo eno, mi se iz-popolnjujemo v skupnem delu. Torej ste roboti?

Oprostite! Pozabili ste, da je SKUD »Stefana Kovača« kulturno-umetniški kolektiv delavcev iz Murske Sobotice, ki v svojem delu združuje mladino, člane sin-dikata, AFŽ, in da ta kolektiv dela na fizičnem in kulturnem polju. Trenutno gradimo v Novem Beogradu novega člo-veka. Mogoče ste pred dvema letoma bral v neki reviji, ki je pisala o delu na progi Samac-Sarajevo, da so na terenu črne pilkice, ki se gibljejo. Mi gledamo od bli-zu in vidimo v mladincih prave ljudi, delovne ljudi, mi vidimo v njih organiza-torje, vidimo ljudi ki gradijo, ki se zra-jujejo politično in strokovno ki sami pre-davajo ki gradijo po načrtu poročila prekone Avtostrado proge in socialistič-nega človeka. Pozabili ste ali na niste razumeli poročila: »Mi gradimo proge — proga gradi nast. Tako nas nči naša Par-tija in mi tako delamo. Dovolite, da svoje ljubezen poklanjamo tistemu, katerega ljubimo a to je naša Partija.

A Kominformburo?

Zelo dobro vprašanje. Naj vam da od-govor brigada, zraven katere stojimo. Mladinci mečejo na kup gramoz Črne, od sonca ožgane mislice se naglo gibljejo pri delu. Mladinci se smejejo in izraz njih-ovih lic je enak zastavi ki zraven zapi-čena veselo plapolja v lahkem vetru. Kup se večja. Kamen leti na kamen, lopata za lopato drsi po zraku in tedaj kljub precej težkemu delu in vročini slišiš:

»Za koga?«
»Za Partijo!« zagrmi dve sto glasov.
»Za koga?«
»Za Tita!« doni po ravnini Novega Beo-grada in roke lopate gramoz vse se giblje v hitrejšem tempu.
»Za koga?«
»Za ljudstvo!« in kup raste.
Torej kakor vidite je to zavestno delo udarniško delo ki da izprepleta ljub-zen do domovine, delo ki da pozna le mladi- — Titova mladina.
Toda, to je mogoče Titova klica?
A tako? Štirje mladinci iz 59. Hrvat-

ske brigade so iztovorili štiri vagona gram-oz za 80 minut! Veste vi, kaj je to? Mislite, da je to teror? Smešno! Če je za Partijo, za Tita za narod, tedaj najbrž ni terorja, ampak je zavestno delo jugo-slovenskih mladincev, ki vsebuje sociali-stični patriotizem, a s tem tudi interna-cionalizem, ker z gradnjo Novega Beo-grada Nove Gorice, Avtostrade itd., gra-dimo in utrujemo socializem doma, a s tem tudi v vsem svetu.

Toda, tovariši, to so le štirje mladinci!

Dovolite! Procenti brigade, ki je ravno prišla domov z dela so naslednji:

I četa — 259^{0/0}
II četa — 180^{0/0}
III četa — 128^{0/0}

Zvečer je v brigadi konferenca staba brigade. Kaj je s tretjo četo? Iščejo na-paake pri delu. Ali ni tukaj kritike in samokritike graditeljev socializma? Ali ne želijo ti ljudje, ki konferirajo hitreje zgraditi socializem?

Dovolite da vam predstavim brigado ki prihaja z leve strani, ki gre ob robu rokeva Donave, sicer je še ne vidim, toda izdaja jo pesem. Že so se prikazale za-stave. Prihajajo z dela. Skozi topli zrak ki vsrkava pesem in jo prenaša no gradi-lišču ki je prav za prav labor dela, pes-mi zabave, zavestne izgradnje objektov in ljudi, ki je vrisk mladosti blišim: »ena dva, tri«

»Mi smo Skojevcil!«
»Ena dva.«

»Naša Partija« in koraki so čvrsti, pol-ni poleta, obrazi sijajo lopate se bliščejo na soncu, zastave plapolajo. Slišite? Halo! Slišite? Pridite k nam v Novi Beo-grad na Avtostrado v Novo Gorico, na Jelas polje na gradilišču v gozdove in kamor koli želite ter se prepričajte sami. Mi vas vabimo mi vas kličemo!

Izvolite!

Oglejte si ostale brigade, ki vozijo pe-sek brigade ki ravnaajo teren, oglejte si njihovo, tekmovalno delo njih korak njih gibe oglejte si mostva ki igrajo nogomet, odbojko oglejte si kolo ki ga ple-šejo brigade, poslušajte predavanje v kino dvorani, preštejte množico ki posluša vokalni koncert SKUD-a. Stefana Kova-ča, pošlite perice, spremljajte potek boksmeča med mladinci, predstajte Ste-nčace, pošlite grafikone, ki vam kažejo odhod mladincev v industrijo, pokukate v knjižnico, poslušajte netie in muziko skandinavce Partij in Titu in tedaj vas bo minila volja zabavljati čez Tita, Partijo in CK.

Skoraj sem pozabil! Sreča je da ravno gredo

Kdo?
Četa mladincev s knjigami pod pazduho. To so analfabeti.
Ti bodo ali domov kot nismeni ljudje. Živi film ki se vrši pred nami je nas-ster, bogat, je vrisk mladosti, vrisk poli-tični.
(Daljevanje na 4. strani)

Skrb okrajnega gradbenega podjetja v Murski Soboti za nove kvalificirane delavce

Učenci v gospodarstvu so jedro bodo-čih kvalificiranih delavcev v našem socialističnem gospodarstvu, zato tudi petletni plan predvideva, da morajo vsa podjetja imeti šte-vilu kvalificiranih delavcev odgovar-jajoče število učencev. Razen praktičnega usposabljanja je tudi važno teoretično usposabljanje. Tega se zaveda tudi »Ograd« v Murski So-boti, zato je tudi bila v letošnjí zim-ski sezoni organizirana šola za učene-gradbene stroke. V to šolo so bili vključeni tudi učenci iz ljutomerskega, radgonskega in dolnelendav-skega okraja. V šoli je bilo vsega skupaj v I. letniku 38, v II. letniku pa 29 učencev.

Pri organizaciji šole je imela uprava podjetja precejšnje težkoče zaradi učilnic in prostorov za internat. Učilnice so bile v Murski Soboti do-čim je bil internat v Puoncih v precej slabih in nehygieničnih prostorih. Učenci tu niso imeli potreb-nih prostorov za večerno učenje, niti za politični študij, kar je vsekakor vplivalo na učne uspehe. Šola je trajala 3 mesece ter se je zaključila 15. aprila, ko so bili tudi razredni izpiti. V drugem letniku so bili do-seženi ti-le uspehi: odlično 1, prav dobro 6, dobro 14, zadostno 7, a samo

Učenci so pokazali ves čas učenja veliko veselje do učenja, ter potrpežljivosti kljub slabši osnovnoškolski izobrazbi, kar je posledica okupacije. Najbolj priljubljeni predmeti so bili strokovni. Premalo pažnje je bilo posvečeno ideološki izgradnji, kar je vsekakor velika napaka z ozirom na to, da je med njimi težje delo v gradbeni sezoni, ko so vsi razmeščenji po različnih gradiliščih. Sindikalna organizacija podjetja ni posvečala šoli zadostne pažnje, zato se pa tudi ni čuditi, da ob zaključku šole ni bilo prirejen niti oficijelni zaključek, niti niso bili namerajeni najboljši učenci, kar je na njih slabo vplivalo, še bolj graje vredno je pa dejstvo, da nersonalni referent podjetja ni vedel, kdaj bo zaključek šole, kakor tudi da ves čas trajanja šole niti enkrat ni obiskal učencev v internatu, ter ga večina učencev niti ne pozna.

Učence, kateri so bili najboljši v

šoli, bo »Ograd« poslal v nadaljnje šolanje, ker se pri podjetju občuti precejšnje pomanjkanje srednjega strokovnega kadra — delovodij. K rešitvi tega problema se je pristopilo že v pretekli zimski sezoni, saj je bilo poslanih v delovodske šole pet tovarišev, v delavski tehnikum dva tovarišev in na normirski tečaj en to-variš, ki so vsi izdelali z najboljšimi uspehi, ter že v tej sezoni ogromno koristijo upravi podjetja na gradil-skih. Več pažnje bi morala uprava podjetja posvetiti tudi vprašanju učencev v tesarski in pečarski stroki, kjer jih je vsekakor premalo z ozirom na zmogljivost podjetja in po-trebe pri teh strokah. Kritike vredna je pa tudi uprava podjetja, ker še do danes že od 15. aprila ni izpraznila prostorov internata, ter se postelje nahajajo še vedno v teh vlažnih pro-storih, kjer je možnost trohnenja slamaric v katerih je še slama. Dasiravno je podjetje bilo že večkrat narošeno, naj te prostore izprazni in jih očisti, to še do danes ni izvršeno kljub temu da vozi podjetje iz pu-conске opekarne opeko s kamionom zadnje čase vsak dan, ter bi vsako-krat lahko odpeljali vsaj po dve do tri postelje in bi bilo to že izpraznje-no.

Svetovalec za naše kmete

(Konec.)

Kozavost, bradavice ali koreninsko smrt na krompirju povzročata glivica *Rhizoctonia solani*. Na gomoljih nastanejo številne majhne bradavice, ki jih lahko s prstom odstranimo, ne da bi poškodovali kožo. Pozneje se te bradavice včasih združijo v cele skorje. Kar krompir zelo žalo. Ista glivica povzroča na steblih spogaj pri tleh tanko belo ali rdečkasto viskozno kožuhovino prevleko, ki sega tudi nekoliko pod zemljo. Večja škoda na gomoljih ne nastane, pač pa steblo spodaj rade strohno. Tedaj listi porumene in se v vrhu zvijejo. Iz obolenih gomoljev zraste kalje včasih popolnoma zaduse ter poginejo.

Prati te bolezni priporočajo gnojenje z apnom. Vse kar omogoči, da krompir hitro skali, zmanjša škodo.

mesto krepkih kalj zelo tanke nitaste kalj, ki komaj dosežejo površino zemlje, ali pa zrastejo iz njih pravo slabo rastline. Temu je največkrat kriva prevzeta toplina v kleti oz. v kupu krompirja, k sili krompir, da že zgodaj močno poganja. Ko se prve kalje polomijo, so druge, ki poženejo pozneje iz očes, največkrat slabotne. Tak krompir je za seme mnogo manj vreden.

c) **Crne lise**. Na prerezanih gomoljih, še bolj pa, ko krompir kuhamo, opazimo različno velike temnosive lise, ki niso točno omejene, ampak prehajajo pologoma v zdravo barvo gomolja. Te lise nastanejo zaradi udarcev pri presipanju in nakladenju ali zaradi močnega pritiska. Nekatere sorte močneje nagibljejo k tej napaki. Druge manj. Kalivost krompirja ta pojav ne škoduje.

VIROZNE BOLEZNI

Tako imenujemo nekatere bolezni na krompirju ki jih ne povzročajo glivice, pač pa posebni strupeni sokli, imenovani virusi, ki se tvorijo v notranjosti stanic in ki jih prenašajo žuželke, predvsem listne uši, od rastline na rastlino. Viruzne bolezni so poglavitni vzrok in pravi znak tako imenovanega izrodevanja krompirja, t. j. pojavi, ko krompir vedno bolj peša, ko postajajo rastline slabotne in pridelki padajo. Gomolji viruzno bolnih rastlin ne kažejo nikakih vidnih bolezenskih znakov, razen da so vsako leto bolj drobni in da jih je vedno manj. Bolj vidni pa so znaki bolezni na rastlini.

Stopnja in jakost izrodevanja je pri eni in isti sorti v raznih krajih ali tudi v istem kraju pri raznih posestnikih lahko zelo različna, bodisi z ozirom na število slabotnih rastlin, kakor tudi z ozirom na stopnjo obolenosti. Lahko rečemo, da so viruzne bolezni za krompir najnevarnejše in da najbolj ogrožajo dobičkanost in uspešnost gojitve krompirja.

a) **Zaviljanje listov**. Listi se zavijajo v obliki škričljav v podolžni smeri glavne listne žile in z robovi navzgor. V začetnem stanju bolanci so zvitli listi zeleni, rastlina srednje visoka in pridelki srednje debelih ali drobnih gomoljev se ni močno znižan. Pri hujšem napadu listi porumene, pri najvišji stopnji obolenosti pa so rastline prtljkave, listi krhki (lomni) in pridelki drobnih gomoljev nezmateni. Omeniti je treba, da se včasih na podoban način zavijajo listi tudi zaradi drugih škodljivih pojavov, n. pr. zaradi suše ali tudi pri obročasti bakteriozi. Če natančneje opazujemo ves pojav in če preiskujemo vzroke, pa ni težko dognati pravega vzroka.

b) **Kodranje listov**. Listi se ne zavijajo v smeri glavne listne žile in v obliki škričljav, ampak vse list se zgrbanči in skodra, ostane čisto kratak ter obdrži svojo zeleno barvo. Robovi listov so zaviti navzdol. Rastline so majhne, rast je zbita.

c) **Mozaična bolezen**. Prepoznamo jo po rumenih lisah, ki se menjajo z zelenimi tako, da je videti list kakor bi bil marmoriran.

č) **Črtavost ali črtav mozaični**. Listne žile temno porjave ali pa so pokrite z drobnimi temnorjavimi pegami. Tudi steblija in listni peclji, ki so krhki, imajo po dolgem rjave črtice.

Kakor že omenjeno, so pravi povzročitelji vseh viruznih bolezni krompirja (pa tudi drugih rastlin) posebni strupi, virusi. Najhujši prenašalci viruznih bolezni pa so listne uši, ki srkajo iz okuženih rastlin sok in ga prenašajo na zdrave rastline. To je danes dokazano dejstvo. Ker prenaša krompirjeve viruze najbolj siva breskova listna uš, bomo te bolezni tudi najbolj omejili, če bomo zatirali to uš. V hladnem podnebju, kjer breskve ne uspevajo posebno dobro, je najboljše, da jih sploh ne gojimo. V resnici so opazovali, da tam, kjer ni breskovi dreves tudi skoraj ni viroz, čim več pa je breskovi nasadov, tem močnejše so razširjene viruze. Kdor goji breskve, pa jih mora pozimi redno in pravilno škropiti z drevesnim karbolinejem, da zatra listne uši. V ta namen

uporabljamo pozimi 8%no raztopino dendrina ali borborina ali pa 5%no raztopino mksdr-ra.

Ker pa se prenašajo v. rozne bolezni tudi s semenem, moramo vse okužene rastline poleti izruvati z gomolji vred in jih uničiti. To je treba poleti večkrat ponoviti. Ako mamo močnejše okužene njive, je najbolje, da si preskrbimo seme z zdravega nasada, ki ga je treba pregledati med rastjo.

RAZVOJ KROMPIRJEVA

Hrošči priliježijo proti koncu aprila ali v začetku maja z zemlje, kjer so prebili zimo. Takoj se spravijo nad krompir in mu objedajo zelene liste. Po 10. do 12. dneih prično odlagati samice jajčeca na spodnjo stran listov. Vsaka samica odloži letno povprečno 700 do 800 jajčec. Iz jajčec se v 3. do 12. dneih izležejo ličinke, ki še požešnejše kakor hrošči objedajo liste. Ličinke dorastejo v 2. do 3. tedni, nakar se podajo v zemljo, kjer se zabubi. V približno 7 dneih se iz bube izvije hrošček, ki ostane v zemlji še teden dni, nato pa se prikaže na površini, kjer začne takoj svoje pogubonosno delo. Jeseni se hrošči podajo prezimovat v zemljo.

Razvoj od jajčeca do hrošča traja približno pet do šest tednov. Pri nas je pričakovati v toplejših letih dva zaroda na leto.

Hrošči se morejo razmnožiti vsako leto za 150 do 300 komadov.

Koloradski hrošč in njegove ličinke napadajo poleg krompirja še nekatere druge s krompirjem sorodne rastline, predvsem paradiznik in jajčevce.

ZATIRANJE

Naš cilj mora biti, najti prve hrošče takoj, ko se v kakem kraju pojavijo. V ta namen moramo večkrat pregledovati vse krompirjeve, paradiznikove in jajčevceve nasade v okoljih, kjer se pojavijo koloradski hrošči, je vsak lastnik krompirjevih, paradiznikovih in jajčevcevih nasadov pod kaznivo dolžan, paziti na pojav hrošča in takoj prijaviti najdbo.

Ko je hrošč na kakem mestu ugotovljen, je treba podvzeti te-le zahtvalne ukrepe:

1. Skrbno je treba preiskati okuženo mesto in sosednja polja ter na rastlinah najdene hrošče, ličinke in jajčeca na mestu uničiti.

2. Nato porujemo vse rastline na okuženem prostoru, jih znesemo v sredo njive, kjer skopljemo 2 metra globoko jamo, vanjo zmečemo krompirjevo, ki jo polijemo s surovim benzolom. Jamo zagrebemo s 40 cm debelim slojem zemlje, ki jo po površini polijemo z razkužilno tekočino.

3. Tako izpraznjeno polje preorjemo in vso zemljo polijemo s surovim benzolom ali petrolejem (5 litrov na vsak m²) ali vzbrijemo v zemljo ogljikov žvepel (100 gr na vsak m²).

4. Na okuženem polju pustimo nekaj krompirjevih grmov, da se na njih zbira še preostali hrošči.

5. Vse krompirjeve nasade vsaj 500 m naokoli takoj škropimo s svinčevinami ali apnenim arzenatom v polodstotni vodni raztopini ali pa s kakim drugim preizkušenim pripravkom. Škropimo večkrat, tako da so rastline vedno dovolj pokrite s strupenim škropivom.

6. Vsa krompirjeva polja v okoljih 5 km od okuženega mesta preiskujemo vse do jeseni. V neposredni bližini prvotnega legla pregledujemo polja vsak dan, v krogu do 2 km polmera vsakih 4 dni in v krogu do 5 km polmera vsakih 4 do 8 dni po oddaljenosti.

7. Pregledovati polja in škropiti moramo še prihodnji 2 leti, ker hrošči lahko ostanejo v zemlji živi do 18 mesecev.

8. Iz okuženega kraja in iz zaščitenega pasu se prepove odvažanje krompirjevega, paradiznikovega in jajčevcevega lista, vseh sadik v vsakem, zemlje in gnoja za vsaj čas, dokler okužba traja.

Kjer bi se koloradski hrošč tako razširil, da bi ga na omenjeni način ne bi mogli popolnoma uničiti, ga je potrebno redno in pogosto iskati ter z roko uničevati zajedavce, vsa krompirjeva polja pa redno vse čas rasti škropiti z arzenikovimi ali kakim drugim preizkušenim pripravkom, in sicer tako pogosto, da je na rastlinah vedno dovolj strupa.

K. K. G.

Izkoriščanje kosti, parkljev in rogov goveje živine v industrijske svrhe

Koristnost goveje živine je splošno znana, medtem ko je o pravilnem in čim boljsem izkoriščanju gotovih delov živalskega organizma poučeno le manjše število ljudi.

Ker dobro gospodarji le oni, ki nobene stvari ne zavrejo, a pametno je oni, ki vsako stvar uporabi najbolje, je nujno potrebno vedeti tudi to, v kakšne svrhe se dajo gotove stvari uporabiti, in kakšni načini izrabe dotičnih stvari so za skupnost najbolj koristni.

Ce izkruhomo kost v gospodinjstvu za juho, kaj naj potem naredimo z njo? Lahko jo vržemo na njivo, lahko jo sežgemo v štedilniku, iz katerega bo šel negorljiv del skupno z ostalim pekelom ponovno v zemljo. Lahko jo zdrobimo na manjše koščke in damo kot krmo za svinje ali kure. Zdi se nam lahko, da smo dobri gospodarji, da nismo nič zavrgli, ker smo skuhalli iz kosti juho, od sežiga dobili toploto, v zemlji bo kost v teku časa razpadla a s krmiljenjem živine smo kost še bolje uporabili. Res je, da v nobenem slučaju nismo popolnoma uničili te prekuhanke kosti in to zato, ker narava sama skrbi za neuničljivost materije, ampak ravno tako je resnično, da v nobenem slučaju nismo dobro in pametno izkoristili kosti.

Ko nam bo postalo znano, da vsebuje tudi prekuhana kost še vedno zadosti maščobe, katere s samim kuhanjem v vodi ne moremo več pridobiti, da vsebuje kost gotovo organsko substanco, znano pod imenom kolagen, iz katere dobi industrija bodisi želatino bodisi klet, in da po pridobitvi teh dragocenih artiklov še vedno ostane anorganski ali mineralni kostni skelet, katerega uporabimo kot krmilo ali kot gnojilo, potem bomo videli, da smo napravili veliko škodo za skupnost in smo v vseh slučajih zelo, zelo slabo izkoristili kost.

Kosti bomo dali v naše tovarne v svrhu pravilne in koristne izrabe, in videli bomo, da dobimo iz naših tovarn mnogo potrebnih izdelkov. Delavke bodo kosti prebrale in odstranile z njih tuje stvari, drobili bodo kosti zdrobili na manjše koščke, katere nato prenesejo transportne naprave v aparate za izkrahavanje kostne mase. Z raznimi topili bodo delavci izvlekli iz kosti prav vse maščobe, jo očistili od primesane nečrte, potočili v sode in poslali naprej v drugo tovarno, katera bo izdelala iz te mase dobro in potrebno milo.

Razmaščene kosti nadaljujejo v tovarni svojo pot. One gredo s pomočjo elevatorjev in veliki vrteči se bobeni, se tajejo ena ob drugo in se tako čistijo na svoji površini od osušenih delcev mesa in ostalih nečistoč, katere v obliki moke padajo skozi luknjice v cilindru bobna, ter nato skozi posebne odprtine v pripravljene vreče. Tako odloča tovarna od kosti surovo kostno moko, kot zelo dobro in koristno gnojilo. Prečiščene kosti prihajajo avtomatično iz bobna v elevator in se dvigajo v bazene za kemično čiščenje kosti, v katerih se kosti dobro izperejo z vodo, nato se obelijo s pomočjo kemičnih sredstev in ponovno izperejo.

Le sedaj so pripravljene kosti za kuhanje kleva, kar se izvrši v velikih kotlih s pomočjo pare in vode. Naravno je, da poteka vse delo v tovarni pod strokovnim nadzorom, kjer se vsi trudijo s tekmovalnim in vestnim izvrševanjem nalog najboljše izvršiti zaupano jim delo. Klejne juhe tečejo v aparate za zgoščevanje. Zgoščenumu klevu dodajo desinetičnijska sredstva za preprečevanje pokvarljivosti. Zgoščeni klev nalijejo v kaupe in po ohlajanju ter strditvi zrežejo na tablice, ki jih položijo na mreže ter dajo sušiti s toplim zrakov. Osušeni klev pakirajo delavke v vreče, delavci jih nakladajo v wagone in vozove in pošiljajo v tovarne ter trgovine za nadaljnjo porabo. Po kuhanju kleva obdrži kost še vedno svojo prvotno obliko, postane pa lažja in krhka, ter se da lahko drobiti. Sedaj bo te kosti tovarna osušila, odločila drobiti od celih koščkov in predelala vsakega za sebe tako, da drobiti premeleje na razklesano kostno moko, medtem ko koščke nagreje v specialnih pečeh in nato zemlje v moko. Prva moka služi kot izborno fosfatno gnojilo, druga — znana pod imenom poklajna kostno apno — pa kot nujno potreben dodatek živalski krmi. S tem je končan proces in-

dustrijske predelave kosti, v teku katere so se izločile in do popolnosti izrabile vse koristne sestavine te surovine.

Ker nekatere vrste kosti — kot n. pr. cevaste kosti, niso tako prikladne za produkcijo kleva in ne vsebujejo nobene maščobe, jih prav pri prebiranju dajejo naše delavke posebej, a naša industrija izdela iz njih odlične gube, medtem ko odpadke pošilja nazaj v tovarno kleva.

Tuda parklji in rogov goveje živine predstavljajo dragoceno surovino za izdelke, ki jih potrebujemo bodisi v industrijske svrhe bodisi za predmete široke potrebnosti. Iz kosti svežih parkljev se pridobiva parkljevno olje tako, da se skida roževina obleka, kosti se drobi ter nato v posebnih kotlih pod zmanjšanim pritiskom izloča maščobo. V centrifugah se odloči olje od vode in trdih primesi in končno se rafinira. Parkljevno olje je potrebno za mazanje finih strojev in aparatov. Tudi urarji uporabljajo to olje za mazanje ur. Preostale kosti seveda še dalje izrabijo za produkcijo kleva in ostalih izdelkov.

Ravno tako rogov sestoji iz kosti s preobliko roževine in tudi tukaj odločamo kost od roževine. V nasprotju s parkljem nima kost roga maščobe, je pa zato bolj bogata na vsebnosti kleva in daje klev boljše kakovosti.

Sama roževina, bodisi od parklja ali od roga, katere sedaj imenujemo prazni parklji in rogovji, je potrebna kot izhodna surovina za izdelovanje predmetov splošne uporabe, to je glavnikov, gumbov, ročajev, okraskov za pohištvo in radioaparate. Pri izdelovanju glavnikov je potrebno roževino omečhati, kar se doseže z zadostnim segrevanjem, nato v vročih prešah pretvorijo v obliko plošče, iz katere je možno potem s pomočjo šablona izrezati zaželenne oblike glavnikov. Specialne žage izrežejo zobe, brusilni stroji izbrusijo in polirajo roževino ter dajejo izdelku končno obliko. Odpadki po izdelavi glavnikov so še zadostno veliki in se dajo uporabiti za produkcijo gumbov, ter šele nato se preostali odpadki roževine izkoristijo v svrhu izdelave roževinastih plošč, bodisi se predelajo v roženo moko. V sled svoje elastičnosti in teže drobitivosti kakor tudi netopnosti, je močnejše odpadno roževino kot tako mleti, pač pa je potrebno predhodno segrevati jo v zaprtih kotlih pod pritiskom na višjo temperaturo, nato roževino osušiti in šele potem mleti. Rožena moka se uporablja v kovinski industriji za kaljenje, v kmetijstvu je to izvrstno gnojilo, ker vsebuje velik odstotek organskega dušika.

Se popolnejšo sliko vrednosti kosti bomo dobili, ko pregledamo tudi količine posameznih izdelkov. Iz 100 kg surovih kosti dobijo naše tovarne 6,5 kg kostne mase, 16 kg mizarkega kleva 6 kg surove kostne moke in poklajnega apna. Poleg tega izberemo navadno iz kosti okrog 3 kg roževine in do 1 kg starega železa, katero se v obliki podkev drži parkljev in kopit.

Z uničevanjem kosti uničujemo lastno premoženje. Z zbiranjem kosti dvigamo naš življenjski standard.

Iz malenkostnih količin kosti, katere lahko vsak mesec shrani vsak državljan, nastanejo ogromne številke.

Več kosti pa pomeni več mila, več kleva, več umetnih gnojil več krmil za govejo živino.

MESTNI KINO V MURSKI SOBOTI

predvaja

17., 18. in 19. junija češki umetniški film SIRENA

21., 22. in 23. junija domači umetniški film MAKEDONIJA IN SLIKARSTVO

Predstave ob nedeljah ob 15., 17.30 in 20. uri, ob delavnikih ob 20. uri.

Predprodaja vstopnic dve uri pred pričetkom predstave pri blagajni kina.

ODVETNIK ROSINA MIROSLAV

naznanja, da se je preselil v lastno pisarno in posluje sedaj v Murski Soboti, Slomškova ulica šte. 6 (polog sodišča).

NOVI BEOGRAD

(Dolge)

tičnega in strokovnega dela mladine, je dokaz graditve novega človeka Jugoslavije, ki bije boj za socializem.

Izvolite, nevrni Tomaž! Vtaknite nos, zabodite oči v naše delovne logore, odprite ušesa in poslušajte! Mi vas kličemo in pozdravljamo z delom, pesmijo in plesom. Mi vam želimo pokazati uspehe našega dela, ki ga predvideva petletni načrt.

Toda vendar niso vsi vaši ljudje zgrajeni?

Pravi! Mi tega niti ne trdimo. Mi ne znamo lagati. Res niso vsi enako zgrajeni, toda mi jih neprenehoma izgrajujemo s prepričevanjem, z vključitvijo v delo, mi še sami neprenehoma izgrajujemo pod vodstvom Partije in Tita. Kritični smo, pa tudi samokritični. Toda ne pozabite, mi smo tudi čuječi. Ter spoštujemo svoje delo, svoje napore, ker se borimo s težavami, ker smo vajeni borbe in želimo vztrajati v borbi za pravico in resnico; vztrajamo v borbi za našo Partijo.

Vrnite se v logor. Povejte, kaj vidite. Tiho! Ne govorite tako glasno! SKUD »Štefana Kovača« poje. Pred odrom je ob priliki drugega koncerta 1194 mladincev! Pesem »Zastava Partije« doni po ravnini. Slišite? Slišite plosk, spontani plosk mladine, plosk graditeljev socializma? To je priznanje Partiji in Titu.

Slišite »Pesem petletke«, »Pesem slovenskih delovnih brigad«, makedonski pesmi »Kozar«, in »Bolen mi leži«, pesem »Tito« in ostale pesmi? Tukaj se gradijo, na temeljih Novega Beograda temelji nove kulture, socialistične kulture jugoslovanskih narodov. Takšna pesem bo jutri v vsaki naši vasi, v naših zadrugah, na vsakem gradilišču, hidrocentrali itd. itd. Skupno delo ima skupno kulturo — ljudsko delo. Ljudska kultura.

Kaj je tako tiho?

Koncert je končan. Tisoče svetilk se je užgalo in migljal na robovih Beograda in Zemuna. Topla noč je obijala tisoče mladincev in pokrila logor Luna je začela svojo nočno pot in srebrni barake. Mladinci zbirajo moči za jutrišnje delo, zbirajo moči za izgradnjo Novega Beograda, za svojo lastno izgradnjo, za izgradnjo lepše bodočnosti, za izgradnjo socializma pod vodstvom svoje Partije. Centralnega komiteja in tovariša Tita

I. Zmag:

Dogodek

(Nadaljevanje)

Kolikokrat se je ob večerih zadržal v vačebe modrino svoda, v temne obrise hiš in v črne krošnje dreves; v blede mreže zvezd. Kolikorkrat se je že radostno namemnil ob misli na tepe dneve bodočnosti. Včasih je tudi na gradilišču nenedoma prenehal z delom se naslonil na držaj krnopa ali lopate ter glasno premišljeval o tem, kako bo. Marsikdo mu je pritril, ali še sam kaj povedal. Vsi so ugibali in zatrevjali, da bo lepo. Skoraj zavirljive so bile besede. Vsi so pa čutili v tem zadržanosti. Storiilo bodo še več in kaj vse. Lepe načrte so kovali!

Pa so prišli do konca. Nejasna jim je jela postajati bodočnost, kot bi se zagledali v žarko svetlobo. Zagrabili so s se večjim elanom za delo in gradili. O tem, kako bo davno, davno bodo laže sodili tisti, ki bodo tistim časom bliže.

Kot senca je hodil Andrej po sobah po vasi — od Koupa na k župniku in nazaj h Koudilovim. Včasih se je zaustavil tudi pri Bakanu in neredko tudi pri Matajevih. Vse češče se je zaustavil pri Matajevih, kot da ga privlačil k njim podobna tihota njihovega doma in nešte-

vilne podobe svetnikov po stenah. Njihov dom je spominjal na večno preteklost, ki se ne spreminja, kakor tudi božji nauk, napisan v svetem pismu.

Andreju je godilo sedeti v skromni, kmečki sobici, polni sivih senc, ki je zakrivala v sebi neko čudno razpoloženje, slično tistemu, ki ga je Andrej doživljal, ko je bil zaverovan spiritist in se je prav tako rad zakrival v poltemo sobe. Mističnost je legala v tej sobici nanj in ni žutil potekanja časa niti večnega spreminjanja, ki ga doživlja tako občutno prav v teh dneh povsodi.

Stric Andrej je ljubil mirovanje, zato se je tudi umaknil iz bučnega življenja mest in gradilišč v skrito vas h Koudilovim, saj si je vse življenje predstavljal vaško življenje mirno in negibno, kot zlokbne vode struh ob Muri. Tako je spoznal življenje na kmetih iz knjig; iz po-vesti in romanov, ki jih je prebiral v mladosti. Potlej je živel po svoje življenje direktorja, v katerem si je dovolil vse, kar je počel. Niemu pa je bolj ugajalo pohajanje po kavarnah, družba med enakimi prijatelji in pogovori o špekulacijah, o spletkah in dobičkih. V časopisih je prebiral le take vesti in knjige je redko prebril. Če pa že je, potem so morale biti njegovemu življenju podobne vsebine.

Po tistih ugodnih dneh zani, ko je izgubil vse svoje premoženje, natočeno no teliških letih špekulacij, se je odmak-

nil tudi od dotedanjega življenja. Le še nekaterih prijateljev, ki so doživeli enako usodo kot on, se je oprjel in s tem je govoril o tistem življenju, kateremu je bil tako privržen. Vsi so si želeli minulo nazaj in ugibali, si delali iluzije in trdno upali, da bo nekoč še vse po starem.

Da dočaka tisto staro, se je napotil h Koudilovim, kjer si je zamislil življenje v mirni tihoti sobici, življenje brez misli na kar koli ob postrežbi Koudilove, življenje, katerega ne bo motil hrup vedno nečesa novega, ki ga je vedno tako mnogo v mestu. Življenje brez klicev in vzklikanj, brez ropota lopat žerjavov na gradiliščih, brez hrupa delovnih brigad, ki jih je po mestih brez konca in kraja.

Toda njegova idila se mu je izmaknila. Namesto mirnega, krotkega življenja je našel v vasi na živo, voljno ustvarjačice življenje na pestro krekpo nasmejanju življenje, na pestro, krekpo, nasmejanju banosti na gradilišču združene doma v krekpi, udarni pesmi in besedi, ki je zametala nekdanjo tiho otožno sanjavo melodijo vasi ob poznih večerih. Od vsega starega je ostalo le ubrano redilniče žab v mlakah, ki se je razležalo pozno v noč. Ostalo je to, kar je Andrej najbolj sovražil.

Priždelo je strica Andreja napašanje Koudilovih. Zakaj ga sledilo tako moko, ko jim nove pravo besedo o njihovi žabki, ki izrazi nerodovanje v zezji z Mi-

kovim življenjem? Sicer ga je Koudila v prvih dneh podpiral v pripombah, naperjenih proti Miškotu, toda pozneje mu je še sam ugovarjal, kot da nima Andrej prav, ko pravi, da bo Miška zaglavil.

Ježilo ga je tako ponašanje napram njemu in vse bolj je postajal zadirčen, toda Koudila je prav tako odgovarjal živčno in razburljivo in po takih prepripih se ni dolgo mogel umiriti. Priždelo ga je, ko mu je nekoč dejal Andrej:

»Le dvigajte glave in zaganjajte se brezglavo v delo proti nam. Pride čas, ko bomo zopet močni in takrat ne bomo prizanašali!«

Obvladal se je, kolikor je pač mogel in ga z gnevom v glasu vprašal:

»Kaj pa si ti prav za prav, da groziš? Ali ti ni zadosti, da so te in te še vedno puščajo pri miru? Kdor je lojalen, vedno lahko živi pod ljudsko oblastjo.«

Andrej pa je molčal. Močnejše iz opreznosti, ali pa je spoznal, da ni uporabil prave besede in bi mu lahko škodovalo. Svojo zakritost je še vedno čuval in to je spravljalo Koudilo v dvom: Ali ni ta stric nevaren njemu. Se ni morda k njemu širil pred oblastjo, ki ga morda išče. Včasih ga je ta misel gnala, naj opozori na to oblast, toda če sloni ves dvom na praznini?

Ko bi lo odrinil že enkrat! Toda stricu ni bila volja oditi. Kljub temu da mu ni ugajalo tujci se mu je zdelo pametneje, ostati tu. Kar je živel vsaj malo

tako, kot si je zamišljal. Vsa potrebna mu je ugajala kolikor toliko, kar je tudi vidno, a včasih tudi brezobzirno kazal. V prvih dneh mu je najbolj ugajalo. Koudilova mu je postregla kolikor mu je pač najbolj mogla: s piščanci, svinjskimi pečenkami, prekajenim svinjskim mesom in vse pripravila okusno, kar je moral priznati tudi stric Andrej, ki je vedno iskal pomanjkljivosti za dokaj grobe pripombe. Nikakor se ni mogel odvaditi tistega odnosa, ki se ga je pričel pri hotelih in v letoviških napram postrežbi.

To pa je trajalo le nekaj dni, kajti Miškova mama, kot tudi Koudila sam niso pričakovali od njega tako dolgega gostovanja, saj so računali s tistim, da po treh dneh že vsak čast prebude. Toda Andrej, ki je vedno ljubil kratke obiske, se je tokrat zasidal in ni kazal nagnjenja k odhodu, tako, da je bila Koudilova že v skrbeh; vedno mu ne more nuditi zadovoljive postrežbe. Posebno pa ne lahko izbirneže.

Mrko ga je opazovala, ko je pristopal k mizi in nezadovoljno našobil ustnice. Ko je opazil na krožniku običajno kmečko kosilo. Pa ne da bi se s tem zadovoljil! Še nagnil se je bliže in naredil kretinjo kot da bi njuhnil in po tem se je neredko obrnil proti njemu in odkimal:

»Ne vem, če bom poskusil... Ne ugajajo mi take reči!«

(Dolge prihodejič)